

1919

Inledning

För första gången sedan 1890 höll Branting inte något majtal. Han var i Paris som delegat på fredskonferensen men upplevde de oroliga, illegala oroligheterna majdemonstrationerna. Den franska regeringen hade visserligen förbjudit demonstrationer på 1 maj men enligt *Social-Demokraternas* rapportering den 3 maj visade sig ändå "ett större demonstrationståg" på Place d'Opera. Polisen ingrep och det uppstod tumult "som antog en svårartad karaktär". Pistolskott avfyrades och polisen skingrade demonstranterna. Nya sammandrabbningar med polis och militär uppstod på Place de la Republique och Magentaboulevarderna. Många blev sårade på bägge sidor och det förekom "en mängd arresteringar". Bland de sårade fanns fackföreningarnas generalsekreterare Léon Jouhaux. Socialisterna inlämnade en protest mot polisens agerande. Oroligheter på 1 maj förekom för övrigt också i London och i flera städer i USA.

I Sverige hade en författningsreform genomförts i november 1918 med beslut om allmän rösträtt för män i både riksdags- och kommunala val. Frågan om kvinnlig rösträtt var däremot fortfarande olöst. Ett av de tidigaste majkraven hade därmed – nästan helt – genomförts. Det andra, ursprungliga majkravet, 8-timmarsdagen, fattes beslut om den 29 september, om än begränsat till 1923.

Inom den internationella arbetarrörelsen blev splittringen manifest. I mars bildades med kärnan i Zimmerwaldrörelsen en ny internationa, Tredje internationalen. En månad dessförinnan hade Socialistinternationalen avhållit sin första gemensamma konferens efter kriget, i Bern, under Brantings ordförandeskap. Till 1 maj utsändes ett manifest, undertecknat av Branting och Camille Huysmans, där man formulerade internationalens krav för efterkrigstiden.

1. Branting om majdemonstrationen i Paris

- Källa: Social-Demokraten 1919-05-06, s.7, Branting om Amsterdam.

[...]

Beträffande händelserna 1 maj förklarade Branting, att han själv bevittnat demonstrationerna i Paris på Place de la Concorde. Han drog upp en jämförelse med 1-maj-demonstrationerna i Sverge och ansåg, att utkommendering av trupper endast vore att beklaga. Dylika händelser endast vidgade klyftan mellan den nuvarande regeringen och arbetarklassen, vilket visade sig genom Jouhaux' tillbakaträdande.

Händelsernas allvar finge likväl ej överskattas. Trots de oroligheter av övergående karaktär, som ägde rum, gåvo demonstrationerna ett uttryck för folkmeningen, vilket kommer att bli bestående. Jag hoppas och tror, att man under det franska arbetarförbundets kloka och försiktiga ledning kommer att fortsätta strävandena att förbättra de allmänna arbetsvillkoren. Omröstningen angående 8-timmarsdagen, som utan diskussion och utan motstånd från arbetsgivarhåll godkändes av parlamentet, tycktes bevisa, att man på fredlig väg ämnar låta proletariatet och den franska demokratin taga ett ofantligt steg framåt.

[...]

2. Internationalens manifest till 1 maj

- Källa: Social-Demokraten 1919-04-17, s. 4, Internationalen och förstamaj. En appell från Bernkonferensen kommission. På tyska tryckt i: Die II. Internationale 1918/1919. Protokolle, Memoranden, Berichte und Korrespondenzen. Herausgegeben, eingeleitet und kommentiert von Gerhard A. Ritter. Bd. 2 (Berlin, Bonn 1980), s. 849-851.

Vi måste göra första maj 1919 till en enastående högtidlighet.

Kriget är slut. Internationalen har åter varit samlad i Bern.

Det är sant att Europa ännu är söndersargat och blödande, att krigets lidelser icke dö bort på en dag. Privata intressen konspirera tillsammans med militarismen för att åstadkomma en kapitalistisk fred och genom att hålla vid liv internationell misstro och orättfärdighet upprätthålla den gamla ordningen med stående arméer, väldiga rustningar och krig. Denna politik måste arbetarne bekämpa.

Hela världens proletariat måste i dag samla sin röst till ett väldigt rop, att det inte längre får finnas något krig eller någon kapitalistisk imperialism till framskapande av krig. Regeringarna, som icke ha lärt något av kriget, eftersträva en helig allians. Vi arbeta för ett nationernas förbund, vidmakthållet genom folkens samverkan och baserat på broderskapets idé. Ett nationernas förbund byggt på demokratin – icke ett regeringarnes förbund, icke ett diplomaternas förbund, utan ett folkens förbund –

det är vårt krav på första maj. Folkens vilja intet krig. De ville beröva sina härskare rätten att göra krig. De önska, att i fred och trygghet komma ut ur den kapitalistiska produktionsordningens anarki.

Vi hälsa befrielsen av de nationer, som länge levat i trälldom under militaristiska stater. Vi bestrida varje segrare rätten att pålägga nationaliteterna nya ok. Vi proklamera självbestämmanderätten såsom oförytterlig. Vi kräva, att nationella minoriteter inom staterna skola garantera rätten till nationell kultur. Arbetarklassen har med bitterhet sett, att regeringarne varit oförmögna att skapa en varaktig fred med tillhjälp av moderata och demokratiska metoder, som skulle ha vunnit folkens tillslutning.

Inga annexioner!

Territoriella problem skola lösas i samförstånd med folken och icke med bajonettspetsarne. Varje gång denna princip tillämpats, ha svårigheterna utjämnats. Varje gång den åsidosatts, ha motstånd och konflikter framkallat nya strider. Vi motsätta oss alla annexioner, som våldföra sig på folkens frihet. Vi kräva frihet – tankefrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet. Vi förneka kapitalismens rätt att exploatera individerna, och därför förneka vi också de imperialistiska staternas rätt att exploatera nationerna.

I år fira vi vår första maj omgivna av ruiner. Likväl kunna vi glädja oss åt att demokratin är på marsch. Den är otvivelaktigt omgiven av reaktionära konspirationer och tyranni. Men förkunna vår förvissning, att demokrati och socialism äro oskiljaktiga, att proletariats politiska makt och lönearbetarens ekonomiska frigörelse ej kunna skiljas från varandra. Genom frihet gå vi till socialism. Arbetarklassen har därför i denna stund en särskild plikt att fullgöra.

Expropriation av krigsförmögenheterna!

Kapitalisterna söka att utnyttja kriget. De ha förtjänat miljarder, trots krigsskatterna, men de vilja, att arbetarne skola betala krigsskulden. I patriotismens och den nationella gottgörelsens namn önska de annektera nya områden och skaffa sig nya kolonier till ekonomiskt utnyttjande och till vinst för dem själva. De stora industribaronerna i alla länder skaffade sig gemensam profit genom att väpna nationerna före kriget. De sträva nu på samma sätt att utvinna kapitalistisk profit ur

kriget, utarmningen och förödelsen. Kriget måste följas av en omfattande expropriation av förmögenheterna, så att den nationella förmögenheten, som nu är i privata kapitalismens händer, skall kunna användas för de nationella behoven och icke till att skapa profit åt ett litet fåtal.

Arbetarnes stora offensiv!

Icke heller skall lönearbetaren åtnöjas med att gå tillbaka till de gamla industriella villkoren. Vid världens återupprättande måste arbetet göra anspråk på en ställning som är helt olika den, det förut hade. Kapitalismen försöker ännu att degradera arbetet, men arbetet har nu bättre möjligheter att kunna försvara sig självt.

Benkonferensens program omfattar arbetarnes minimikrav och över hela världen måste arbetarne marschera fram i enig takt. De måste rycka framåt längs hela linjen.

Vi fordra den bästa uppfostran för arbetarnes barn, vi kräva skydd för dem i gruvor, fabriker och verkstäder mot kapitalismen. Vi kräva skydd för kvinnorna, hygieniska förhållanden i hemmen, skyddsanordningar i industrin till säkerhet för arbetarens liv och lem, föreningsfrihet för arbetarne och lika rätt och skydd för immigranter som för de inhemska arbetarne; åtgärder till förebyggande av arbetslöshet.

Vi fordra, att dessa krav skola genomföras icke blott i en nation utan i alla. Därför välkomna vi anordningarna inom Nationernas förbund för internationella bestämmelserna angående arbetet och uppmana de organiserade arbetarne och socialismen över hela världen, att se till att denna del av förbundets arbete icke hindras och förfuskas genom kapitalistiskt inflytande på enskilda staters regeringar.

Arbetarnes sak är gemensam!

Det internationella arbetarprogrammet måste värnas av den socialistiska arbetarrörelsen. Arbetarne i de mera demokratiska länderna måste se till att kamraterna i de mera efterblivna icke lämnas att ensamma bekämpa sina kapitalister och sina regeringar. Arbetarnes sak är gemensam över hela världen.

På så sätt, kamrater, möter vi en ny värld. Den gamla är slagen i stycken av imperialismens, militarismens och kapitalismens sönderbrytande krafter.

Låtom oss helga vår första maj åt grundläggandet av den nya sociala ordningen i internationell rättfärdighet och fred och under frihetens och demokratins triumf.

Socialismen och Internationalen! Det är lystringsorden för världens arbetare!

För den internationella socialistiska kommissionen:

Hjalmar Branting, ordförande

Camille Huysmans, sekreterare.